

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14872,Region-Warmińsko-Mazurski-NSZZ-Solidarnosc.html>
19.05.2024, 18:49

Region Warmińsko-Mazurski NSZZ „Solidarność”

Hasło wydrukowane w **Tom II**

"Region Warmińsko-Mazurski NSZZ „Solidarność”". Pierwszy z ważniejszych strajków w woj. olsztyńskim miał miejsce 22-25 VIII 1980 w Olsztyńskich Zakładach Opon Samochodowych Stomil w Olsztynie, gdzie powołano KS na czele z Markiem Piątkiem. 26 VIII 1980 w jednodniowym strajku wzięło udział ok. 600 pracowników Zakładu Maszyn Budowlanych w Mrągowie (jeden z zakładów Kombinat Urządzeń Mechanicznych Bumar-Łabędy), 26-28 VIII 1980 strajkowała Warmińska Fabryka Maszyn Rolniczych Agromet-Warfama w Dobrym Mieście, 29 VIII 1980 Zakład Wytwórczy Maszyn i Urządzeń Przemysłu Spożywczego Spomasz w Olsztynie, 3 IX 1980 1,1 tys. pracowników Zakładów Mięśnych w Ostródzie.

1-23 IX 1980 powstały w regionie Komitety Założycielskie nowych związków zawodowych, początkowo rejestrowane w MKZ w Gdańsku. 17-23 IX 1980 odbyły się spotkania w Spomaszu, Przedsiębiorstwie Sprzętowo-Transportowym Budownictwa Rolniczego w Olsztynie, Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Komunikacji Miejskiej w Olsztynie, powołano MKZ Olsztyn z przewodniczącym Edmundem Łukomskim (po rezygnacji Andrzeja Bartuszka), wiceprzewodniczącym Andrzejem Boberem, Ireną Telesz-Burczyk, Stanisławem Mackiewiczem, rzecznikiem prasowym Mirosławem Krupińskim; siedziba mieściła się w WPKM, następnie w Olsztynie przy ul. Dąbrowszczaków 39.

W KKP region reprezentowali M. Krupiński, E. Łukomski. Oprócz MKZ w Olsztynie obejmującego b. woj. olsztyńskie, 14 X 1980 powołano Międzyzakładowy Komitet Koordynacyjny w Szczytnie z przewodniczącym Witoldem Szypszakiem, 6 XI 1980 Międzyzakładowy Komitet Koordynacyjny w Ostródzie z przewodniczącym Wiesławem Biedrzyckim, od XII 1980

Tadeuszem Lubaszewskim. Oba początkowo podporządkowane były MKZ w Gdańsku. W woj. olsztyńskim powstawały dziesiątki struktur terytorialnych i branżowych.

3 X 1980 5 wybranych zakładów regionu uczestniczyło w strajku ostrzegawczym i solidarnościowym z protestującymi pracownikami służby zdrowia i oświaty, 7 XI 1980 strajkowała załoga WPKM w Olsztynie.

Od 27 X 1980 organem olsztyńskiego MKZ, następnie TZR i ZR był „Biuletyn Informacyjny MKZ NSZZ «S» w Olsztynie”, później także „Solidarność Olsztyńska”, „Rezonans”, w IV 1981 powołano Niezależny Instytut Wydawniczy. 24 XI 1980 MKZ nawiązał współpracę z kurią biskupią, duszpasterzem „S” w Olsztynie został ks. prałat Julian Żołnierkiewicz.

15 I 1981 w regionie przeprowadzono strajk ostrzegawczy ws. odwołania z funkcji i postawienia przed sądem I sekretarza KW PZPR Edmunda Wojnowskiego, któremu zarzucono wiele nadużyć. MKZ wystąpił z wnioskiem do Prokuratury Rejonowej w Olsztynie o wszczęcie postępowania, żądano uchylenia immunitetu poselskiego i rzetelnej informacji na ten temat w prasie regionalnej. W odwecie 29 I 1981 w programie I TVP w reportażu Tadeusza Samitowskiego zaatakowano MKZ Olsztyn, szczególnie M. Krupińskiego, E. Łukomskiego.

W I 1981 bojkotem włączono się w walkę o wolne soboty, 25-26 II 1981 MKZ wsparł strajkujących studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, 17 III 1981 poparł inicjatywę A. Bobera utworzenia Regionalnego KOWzP, którego przewodniczącym był do VI 1981 Stefan Ruchlewicz, po VI 1981 struktura nie miała przewodniczącego. W III 1981 MKZ Olsztyn skupiał ok. 160 tys. członków. 21 III 1981 w związku z kryzysem bydgoskim przeniósł się do WPKM w Olsztynie. 27 III 1981 w strajku ostrzegawczym wzięło udział ok. 90% zakładów regionu.

26-28 VI 1981 odbyła się 1. tura I WZD Regionu Warmińsko-Mazurskiego, wybrano 60-osobowy ZR, przewodniczącym został M. Krupiński, z-cami: A. Bober, S. Mickiewicz, Michał Powroźny, rzecznikiem prasowym Grażyna Langowska,

członkami Prezydium: W. Nieczyporowicz, L. Lechowski, A. Żurawek, J. Gołębiowski, T. Kurpiewski. Wybrano 15 delegatów na I KZD, w skład KKP wszedł M. Powroźny, do Prezydium M. Krupiński.

18 VIII – 5 IX 1981 trwał strajk w Olsztyńskich Zakładach Graficznych na czele z przewodniczącym KS Józefem Nowakiem. Był to najdłuższy strajk w Polsce.

17 IX 1981 odbyła się 2. tura I WZD, rozpoczęto powoływanie oddziałów terenowych. 12 X 1981 M. Krupiński został wiceprzewodniczącym KK, 1. z-cą M. Powroźny. 28 X 1981 w strajku ostrzegawczym brało udział 45 tys. pracowników ze 120 zakładów w regionie. 18 XI 1981 zmieniono skład Prezydium (M. Krupiński, M. Powroźny, A. Bober, S. Mackiewicz, E. Łukomski, M. Żyliński, W. Nieczyporowicz, J. Gołębiowski, K. Parowicz, W. Rondonański, W. Wierzbowski). 15 XI 1981 odbył się I WZD RI (przewodniczący J. Chwała). 12 XII 1981 Prezydium ZR podjęło decyzję o pobraniu z konta ZR 2 mln zł, które zdeponowano u ks. J. Żołnierkiewicza.

13 XII 1981 wśród internowanych znaleźli się członkowie ZR, których osadzono w Ośr. Odosobnienia w Ławie, od VI 1982 w Kwidzynie, Kielcach-Piaskach, Nowym Łupkowie, Załężu k. Rzeszowa, kobiety zaś w Gołdapi i DarłóWKu. 14 VIII 1982 wielu internowanych działaczy brutalnie pobito w Kwidzynie. A. Bobera i Władysława Kałudzińskiego oskarżono o napaść na funkcjonariuszy służby więziennej.

Od XII 1980 w parafii NSPJ w Olsztynie odprawiano Msze za Ojczyznę, odbywały się spotkania członków „S”, po 13 XII 1981 powstał ruch pomocy internowanym i ich rodzinom, 8 I 1982 przy parafii św. Józefa w Olsztynie ks. bp Jan Obłak powołał Charytatywny Punkt Pomocy dla Więźniów i Internowanych.

14 XII 1981 strajkowały nieliczne zakłady, m.in. Zakład Maszyn i Urządzeń Technologicznych Unitra-Unima w Szczytnie, OZOS Stomil w Olsztynie. 15 XII 1981 aresztowano członków KS OZOS Stomil: Józefa Kociubę, Zbigniewa Przewłockiego, Włodzimierza Romaniuka, 17 XII 1981 Annę Żurawek-NiszczaK, 24-25 XII 1981 autorki odezwy do

mieszkańców Olsztyna Ireneę Czinczoł-Włudykę i G. Langowską; wszyscy skazani w trybie doraźnym otrzymali wysokie kary: 3-4 lat więzienia i 2-3 lat pozbawienia praw publicznych. Za druk i kolportaż ulotek skazano pracowników i studentów Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, 16 XII 1981 na terenie Stoczni Gdańskiej im. Lenina został aresztowany przewodniczący Krajowego KS M. Krupiński i skazany przez Sąd Marynarki Wojennej w Gdyni na karę 3,5 roku więzienia. W trybie doraźnym, za druk i kolportaż ulotki informującej o pobiciu internowanych w Kwidzynie, skazano pracowników OZG: Danutę Gulko, Ireneę Michalską i Romana Brysiaka.

Od 16 XII 1981 rozpoczęto weryfikację sędziów, pracowników administracji, prokuratorów, dziennikarzy oraz pracowników naukowych olsztyńskich uczelni i szkół. Pracownicy ZR, którzy uniknęli internowania czy aresztowania, działali początkowo w nieformalnych strukturach.

Nieformalny przewodniczący regionu Wojciech Niepokulczycki oraz Bogdan Kłosiński, Ewa i Wojciech Ruszkowscy i Kazimierz Wosiek wydawali „Rezonans. Wydanie wojenne”; od 19 IV 1982 druk przejęli Tadeusz i Ewa Adamsy.

W III 1982 powstał TZR w składzie: przewodniczący Bogdan Bachmura oraz A. Gierczak, Sławomir Olek, Zdzisław Płotek, Zbigniew Tymoszczyk, K. Wosiek. Wydawano i kolportowano podziemny „Biuletyn Informacyjny NSZZ «S»”, później „«Solidarność». Pismo Regionu Warmińsko-Mazurskiego”, V 1982 - VIII 1983 „«Solidarność». [Biuletyn](#) Tymczasowego Zarządu Regionu Warmińsko-Mazurskiego”; od VIII 1983 pismem TZR był „Rezonans”.

Z TZR związana była grupa studentów z ART w Olsztynie (Jerzy Szmit). Zarząd inicjował wiele akcji, m.in. bojkot pisarzy akceptujących stan wojenny (m.in. Henryka Panasa), spacery podczas nadawania Dziennika TV, gaszenie świateł 13. dnia każdego miesiąca, składanie kwiatów pod siedzibą ZR. W całym regionie przez okres stanu wojennego i w kolejnych latach podejmowano akcje ulotkowe i malowania na murach.

31 VIII 1982 mieszkańcy Olsztyna wyruszyli sprzed OZG pod siedzibę ZR, zatrzymano 29 osób, którym wymierzono kary grzywny; podobne [manifestacje](#) odbywały się w kolejnych latach. Od 1982 w kościołach parafialnych w Kętrzynie, Wielbarku odprawiano Msze za Ojczyznę, organizowano patriotyczne pielgrzymki do sanktuariów maryjnych w Gietrzwałdzie, Świętej Lipce, na Jasnej Górze. 14-20 X 1984 ważnym wydarzeniem był VI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej, zorganizowany przez działaczy skupionych wokół kurii biskupiej i „Postańca Warmińskiego” z redaktorem naczelnym ks. Benedyktem Przerackim. I-X 1982 w Kętrzynie i Lidzbarku Warmińskim działały Brygady Biało-Czerwone Obwód „S”, kolportowano pisma podziemne, plakaty, odezwy, informacje o pobiciu internowanych w Ośr. Odosobnienia w Iławie.

VIII 1983 – XII 1984 grupa w składzie: A. Bober, Marek Bober, Grażyna Przyborowska, Jan i Zofia Trzeciakiewiczowie drukowała i kolportowała pismo Regionu Mazowsze „Agencja Informacyjna «Solidarności» AIS”; w Szczytnie ks. [Lech](#) Lechowicz redagował „Wolnego Mazura”.

10 XI 1984 w niejasnych okolicznościach zmarł internowany wcześniej Krzysztof Jasiński (25 lat), działacz „S”. 19 X 1985 został pobity przez patrol ZOMO Marcin Antonowicz z Olsztyna, student Uniwersytetu Gdańskiego, który zmarł 2 XI. Jego pogrzeb stał się wielką manifestacją mieszkańców Olsztyna i regionu.

W 1985 zainicjowano wykłady w ramach Uniwersytetu Latającego, 18 V 1985 powstało [Duszpasterstwo Ludzi Pracy](#) przy parafii NSPJ w Olsztynie, 1986-1987 członkowie „S” uczestniczyli w nabożeństwach towarzyszących peregrynacji obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Związek otrzymywał fundusze najczęściej od członków „S” z USA, Kanady, Szwecji, dysponował powielaczem z Francji.

Represje, brak możliwości podjęcia pracy, stały nadzór organów bezpieczeństwa spowodowały emigrację wielu działaczy, m.in. M. Krupińskiego, E. Łukomskiego, A. Bobera, S. Mackiewicza, W. Nieczyporowicza.

W 1988 w Sądzie Wojewódzkim w Olsztynie złożono wnioski o rejestrację KZ m.in. w: Zakładach Mięsnych w Olsztynie, Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Energetyki Cielnej w Olsztynie, Zakładzie Urządzeń do Montażu Podzespołów Elektronicznych Unitra-Cemi w Szczytnie. 16 IV 1988 członkowie dawnego ZR powołali Zebranie Członków Mandatariuszy z przewodniczącym W. Bryckim, co rozpoczęło reaktywację „S”. 14 X 1988 powołano 18-osobowy Olsztyński Klub Obywatelski. 12 II 1989 przedstawiciele zakładów Regionu utworzyli MKO „S” Olsztyn. 9 IV 1989 powołano KO „S” Regionu Warmińsko-Mazurskiego na czele z przewodniczącym prof. Antonim Żebrackim. Do Sejmu z listy KO weszli: G. Langowska, J. Lubieniecki, Zenon Złakowski, do Senatu: Antoni Jutrzenka-Trzebiatowski i Erwin Kruk.

13 V 1989 MKO „S” Olsztyn przekształcił się w TZR, w którego skład wchodził przedstawiciele 11 oddziałów terenowych. TZR zainicjował działalność 12 I 1990, w dniu rozpoczęcia II WZD Regionu Warmińsko-Mazurskiego. 403 delegatów reprezentowało 350 KZ skupiających ok. 25 tys. związkowców, przewodniczącym 35-osobowego ZR został W. Brycki.

8-10 IX 1989 przedstawiciele TZR wzięli udział w zjeździe Ludowego Ruchu Ukrainy w Kijowie, 1 XII i 6 XII 1989 uczestniczyli w obradach olsztyńskiego Okrągłego Stołu, podczas którego ustalono wybór wojewody (Roman Przedwojski).

W 1990 „S” w Regionie liczyła ok. 31,5 tys. członków, utworzono 12 sekcji branżowych, działały 2 sekcje krajowe: Tymczasowa Krajowa Komisja Koordynacyjna Pracowników Poligrafii i Tymczasowa Komisja Pracowników Centrali Produktów Naftowych. Pracownicy TZR organizowali zebrania założycielskie i wyborcze, uczestniczyli w negocjacjach między organizacjami zakładowymi a pracodawcami, podejmowali działalność interwencyjną, prowadzili szkolenia m.in. dot. indeksacji i przekształceń własnościowych, uruchomiono punkt kolportażu prasy, wydawnictw związkowych i niezależnych.

TZR współpracował z organizacjami działającymi w regionie:

„S” RI, NZS, ZHR, organizacjami kombatanckimi, 6 IX 1989
współtworzył Porozumienie Samorządów Pracowniczych,
dzięki Tadeuszowi Orubie, Bolesławowi Mikołajczakowi,
Janowi Kułakowskiemu nawiązano kontakt z Chrześcijańskim
Związkiem Zawodowym w Holandii; związkowcy holenderscy
przeprowadzili szkolenia. Region otrzymał m.in. pomoc
finansową, odbudował bazę poligraficzną.

2 X 1980 SB rozpracowywała MKZ w Olsztynie w ramach SOR
krypt. Krąg, Międzyzakładowy Komitet Koordynacyjny w
Szczytnie krypt. Enklawa, Międzyzakładowy Komitet
Koordynacyjny w Ostródzie krypt. Zawzięci, zaś działaczy,
m.in. M. Krupińskiego krypt. Szaradziści, A. Bobera krypt.
Interwent, L. Lechowskiego krypt. Elektryk, J. Lubienieckiego
krypt. Mecenas, M. Powroźnego krypt. Delegat, B. Bachmurę
krypt. Junga oraz Regionalny KOWzP krypt. Przetarg i OZG
krypt. Linotyp. Prowadziła sprawy dotyczące podziemia,
krypt. Delegat; OKOR krypt. Gryzonie; podziemia w Kętrzynie
krypt. Listopad (1982-1988); redakcję pisma podziemnego
„Rezonans” krypt. Rezonans.

Renata Gieszczyńska

[Olsztyn, Region Warmińsko-Mazurski](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)